

POSUDEK ŠKOLITELE

Jméno disertanta:	JUDr. Mgr. Bc. et Bc. Josef Vacek
Téma práce:	Rozhodovací praxe Apelačního soudu a Constitutio Criminalis Josephina (1687–1727)
Rozsah práce:	503 824 znaků (279 ns)
Datum odevzdání práce:	8. 4. 2024

1. Aktuálnost (novost) tématu

Apelační soud jakožto významný raně novověký justiční orgán se pochopitelně stal již v minulosti objektem zájmu české historiografie. Nutno ovšem dodat, že tento zájem nebyl nikdy přehnaně intenzivní a že dosud publikované práce, s nimiž se autor v úvodu své práce více než dostatečně vyrovnal (s. 5–12), zdaleka nenabízejí úplný a ucelený obrázek fungování apelačního soudu v 16.–18. století. Jinými slovy, před autorem se otevíral více než široký badatelský prostor, jehož zmapování je počinem nepochybně záslužným. Aktuálnost tématu je pak nutno hodnotit nikoli z utilitárního pohledu přínosu práce pro současnou právní praxi (neboť ta se u témat ze starších právních dějin obecně dovozuje obtížně), nýbrž optikou jeho kompatibility s trendy současného bádání. A zde je nutno říci, že analytické zkoumání soudnictví a jeho proměn a vůbec konkrétní aplikace právních norem v právní praxi patří rozhodně k aktuálním směrům, jimiž se moderní právně historické bádání vydává.

2. Náročnost tématu na teoretické znalosti, vstupní údaje a jejich zpracování a použité metody

Ačkoliv, jak bylo výše uvedeno, existují starší práce, které se složení a činnosti apelačního soudu do jisté míry věnují, musel se autor při tvorbě disertační práce opírat v první řadě o vlastní pramenný výzkum. V praxi to mimo jiné znamenalo projít několik tisíc (!) dobových rozhodnutí a rozsáhlý doprovodný aktový materiál, přičemž tyto písemnosti byly z velké části psány německy. O odborné i časové náročnosti podniknuté rešerše tedy nemůže být nejmenšího sporu. Stejně tak náročné bylo ovšem také utřídění materiálu, jeho zpracování a využití pro strukturovaný výklad, který se přitom nerozměňuje na detailech, ale vybadané jednotliviny vhodně využívá k ilustrativním účelům, na pozadí logicky uspořádaného a s dostatečným nadhledem podaného výkladu.

3. Formální a systematické členění práce

Uspořádání práce je možné na první pohled považovat za poměrně logické. Po Úvodu (s. 1–4) a již avizovaném přehledu dosavadního bádání (s. 5–12) autor stručně nastínil vývoj soudu v 16. a 17. století (s. 12–16). Následují dvě zásadní kapitoly, z nichž první je věnována složení soudu a jeho vnitřnímu uspořádání (s. 17–49), druhá pak jeho rozhodovací činnosti, přičemž v ní se autor výrazně soustředil na podobu samotného rozhodnutí a obvyklé způsoby jeho dochování do dnešní doby (s. 50–69). Další dvě kapitoly se věnují normativním aktům, které složení a činnost soudu upravovaly, přičemž po krátkém chronologickém přehledu (s. 70–79) následuje analýza jednotlivých předpisů, resp. jejich vybraných ustanovení (s. 80–125). Poslední kapitola představuje jakousi „zvláštní část“ celé práce a soustřeďuje se na analýzu rozhodovací praxe apelačního soudu ve vybraných oblastech trestního práva, totiž ve vztahu k deliktům proti životu a vybraným trestným činům majetkovým a sexuálním (s. 126–182). Základní poznatky a zjištění pak autor standardně rekapituluje v Závěru (s. 183–187).

Ačkoliv je zvolené uspořádání nepochybně výsledkem dlouhodobých a pečlivých úvah, při podrobnějším čtení může vyvolávat určité otázky. Předně je k diskuzi, zda

přehled a rozbor právních předpisů neměly spíše předcházet kapitolám o složení a fungování soudu, než je následovat. Navíc se nelze ubránit dojmu, že samostatný přehled právní úpravy je v právně historické práci naprosto logický, zároveň ale vede k určité redundanci, kdy se některé informace opakují jak v analýze předpisů, tak také v kapitolách výkladových.

V každém případě by přehlednosti práce velmi přispělo, kdyby jednotlivé kapitoly a podkapitoly byly číslované, čímž by se struktura práce stala na první pohled snáze sledovatelnou.

4. Vyjádření k práci, zda byl zamýšlený záměr disertační práce odpovídajícím způsobem zpracován

Záměr disertační práce byl v plném rozsahu naplněn a předložená práce snese i velmi přísná kritéria.

5. Kritéria hodnocení práce

Splnění cíle práce	Bylo-li cílem práce zjistit, „ <i>zda a případně jakým způsobem se proměnila praxe pražského apelačního soudu v trestních věcech v souvislosti s přijetím hrdebního řádu Josefa I. v roce 1707</i> “ (s. 1), pak nelze než konstatovat, že tento cíl naplněn byl. Konkrétní změny v trestně právní agendě soudu ve zvoleném čtyřicetiletém období (1687–1727), v němž vydání „Josefiny“ tvoří přesný střed, jsou jasně dokumentovány a popsány v závěrečné kapitole. Zároveň jsou v předchozích kapitolách rozebrány i změny složení soudu a obecného způsobu rozhodování, což naznačenou analýzu vhodně zasazuje do širšího kontextu. Čtenář tak dostává příležitost sledovat apelační soud na konci 17. a počátku 18. století jako vysloveně dynamické těleso, jehož fungování se v čase vyvíjelo nejen s ohledem na změny právní úpravy, ale i na pomyslnou společenskou poptávku.
Samostatnost při zpracování tématu včetně zhodnocení práce z hlediska plagiátorství	Autor po celou dobu studia prokazoval vynikající předpoklady pro samostatnou vědeckou práci, což je patrné z jeho rozsáhlé, ba možno říci impozantní publikační činnosti. Jak při archivním výzkumu, tak při samotném psaní disertační práce postupoval zcela samostatně, bez nutnosti zásadních metodických či vědeckých korekcí ze strany školitele. Kontrola systémem Turnitin vyčíslila celkovou podobnost práce na 14 %, přičemž v jediném případě přesahuje míra shody 5 %. Jde konkrétně o tematicky blízkou disertační práci Jaroslava Pleskota, obhájenou na PF UK v roce 2012. Shoda je nicméně dána jen využíváním některých totožných pramenů, rozhodně není zmíněná práce autorem nijak extenzivně využita (a

	mezi zdroji je řádně uvedena). V každém případě tedy lze mít za to, že předložená disertační práce Josefa Vacka nevykazuje v žádném ohledu rysy plagiátu, ale naopak se jedná o původní, samostatné a nadmíru zdařilé vědecké dílo.
Logická stavba práce	Po této stránce již byla práce hodnocena výše (viz Formální a systematické členění práce).
Práce se zdroji (využití cizojazyčných zdrojů) včetně citací	<p>Již bylo konstatováno, že základním heuristickým východiskem bylo prostudování několika tisíc rozhodnutí apelačního soudu ze sledovaného období. Autor přitom pochopitelně mohl velkou měrou vycházet z materiálů shromážděných v Národním archivu v Praze ve fondu Apelační soud (zde využil zejména tzv. ortelové manuály). Vedle toho ale zkoumal odraz činnosti apelačního soudu i v písemnostech souvisejících s činností jednotlivých městských soudů, kvůli nimž navštívil celou řadu archivů okresních. Poměrně rozsáhlý je i výběr materiálů, s nimiž se seznámil při svých badatelských výpravách do Rakouska a Polska.</p> <p>Tyto zdroje byly samy o sobě z velké části cizojazyčné, totiž německé. Ale i v rámci prostudované sekundární literatury se objevuje celá řada německých prací, vedle toho lze zde zaznamenat i jednotliviny anglické a polské. Záběr autorovy rešerše byl tedy neobvykle široký a je patrná jeho snaha postihnout vše podstatné, co by mu mohlo pomoci vyrovnat se se zvoleným tématem. Použité zdroje jsou průběžně citovány v poznámkách pod čarou, jejichž počet (675) již sám o sobě signalizuje, že autor si metodiku tvorby vědeckého textu osvojil více než dobře.</p>
Hloubka provedené analýzy (ve vztahu k tématu)	Hloubka analýzy odpovídá potřebám a rozsahu práce. To znamená, že by jistě bylo možno zahltit text dalšími podrobnostmi, zřejmě by to ale již bylo na úkor jeho čtivosti a dozajista by to znamenalo rozsah práce velmi zásadně navýšit. Vzhledem k tomu, že se pohyboval v oblastech dosud málo literaturou reflektovaných, nastavil autor úroveň míry poznání pro futuro více než důstojně.
Úprava práce (text, grafy, tabulky)	Práce neobsahuje obrazové přílohy, stejně tak v ní absentují složitější grafy či tabulky. Úprava textu je standardní, pečlivá a odpovídající úzu.
Jazyková a stylistická úroveň	Kromě své nepochybné hodnoty vědecké je obhajovaná práce také dílem jazykově vyzrálým, v němž se podařilo spojit odbornost se srozumitelností pro přiměřeně poučeného čtenáře. Autor se samozřejmě nevyhnul některým překlepům, nebo jazykovým prohřeškům, které lze přičíst postupným úpravám textu, při nichž snadno

	<p>dojde ke „střetu myšlenek“ a vzniku jisté inkompatibility jazykových prostředků. Bylo by laciné zatěžovat posudek výčtem těchto prohrěšků, neboť každý, kdo v životě rozsáhlejší text napsal, si je vědom, že podobných nedostatků se asi nikdy nelze dokonale vyvarovat. Namátkou stačí tedy poukázat na to, že panovník podle slezského apelačního řádu „<i>postavil stanovil</i>“ (s. 117), v Josefině „<i>jsou vyjmenován demonstrativní okruh okolností</i>“ (s. 158) či že při souběhu incestu a cizoložství byly většinou ukládány „<i>letité tresty</i>“ (s. 173).</p> <p>Stduijní předpisy vyžadují, aby byla podstatná část disertační práce před jejím obhajováním publikována. V případě autora k tomuto nepochybně došlo. Při přebírání textu na s. 42 se nicméně vloudilo nedopatření, když zde autor dvakrát odkazuje na edici přísah. Ta ovšem v disertaci není, byla pouze v původně publikovaném textu.</p> <p>Rovněž nedopatřením autor uvedl, že při řízení před apelačním soudem začalo postupně převládat akuzační řízení (s. 56). Z dalšího výkladu je patrné, že tomu bylo právě naopak (tj. akuzační proces převažoval v době předbělohorské, zatímco později se standardem stalo řízení inkviziční).</p>
--	---

6. Připomínky a otázky k zodpovězení při obhajobě

Na s. 55 autor píše o možnosti použití tortury i v civilních záležitostech, přičemž v poznámce uvádí i odkaz na konkrétní zápis v knize ortelů. I když je tato problematika mimo jeho meritorní zájem, domnívám se, že jde o zjištění natolik závažné, že by si v poznámce pod čarou zasloužilo poněkud rozvést (tj. nastínit podstatu kauzy, v níž bylo právo útrpné i v soukromoprávní záležitosti použito).

Na s. 59 se autor zmiňuje o pečeti apelačního soudu, přičemž co do její podoby odkazuje na starší literaturu. Soudím nicméně, že základní popis měl i zde být uveden. Na s. 62 se pak v souvislosti s vidimáty z počátku 18. století konstatuje, že ověření „*po formální stránce spočívalo v přivěšení pečeti, uvedení osoby či orgánu, který opis ověřil vůči originálu[,] a připojení podpisu či pečeti*“. Kromě toho, že text je poněkud nejasný ve vztahu k pečeti, které je zde zmíněno dvakrát, vnučuje se rovněž otázka, zda bylo v těchto případech skutečně užíváno přivěšené pečeti. Již praxe 17. století v běžných úředních případech naprosto jednoznačně směřovala k užívání pečeti přitisknutých.

Na s. 143 autor upozorňuje na velmi rozkolísanou praxi trestání krádeže koně a spekuluje o možných důvodech této skutečnosti (odlišné skutkové okolnosti; délka vazby; osoba soudce; vývoj praxe; existence dosud neidentifikovaných předpisů). Osobně mám ale za to, že autor vynechal primárně se nabízející kritérium, jež nepochybně do hodnocení ze strany soudu vstupovalo, a tím je osoba pachatele.

Navzdory některým dílčím a vlastně spíše marginálním výhradám považuji práci Josefa Vacka za vynikající odborný text, završující mimořádně rozsáhlou pramennou rešerši a analýzu, a předpokládám jeho bezproblémové obhájení.

Pro účely ústní rozpravy navrhuji zaměřit se na otázku systematického zařazení deliktu loupeže, který je v práci zařazen mezi trestné činy majetkové, a to včetně případů, kdy část takto klasifikovaných skutků prvoplánově zahrnovala i usmrcení oloupené oběti. Sám autor ostatně vyjádřil pochybnost, zda v těchto případech nejde spíše o delikt proti životu (s. 144).

Nesmírně zajímavou problematiku představují odborné zkoušky, které museli apelační radové skládat. Zde se nabízí otázka, do jaké míry je případně možné doložit i negativní výsledky těchto zkoušek a jaké byly důsledky takového neúspěchu.

Doporučení/nedoporučení práce k obhajobě	Práci doporučuji k obhajobě před příslušnou komisí pro obhajobu disertační práce.
---	---

V Praze dne 10. 6. 2024

Doc. JUDr. Marek Starý, Ph.D.
školitel